

Eitt lögíð mál

MÁLÍÐ um Acadian Searcher er nú lagt á hyllina og verður neyvan tikið framat. Tað, sum kundi sett kila í samarbeiði millum Føroyar og Bretland og kanska serliga Danmark og Bretland, varð avgreitt upp á besta diplomatiska hátt, har báðir partar komu ásamt um, at hendingin innan fyri føroyska markið næstseinasta friggjadag onga sum helst fylgja skuldi hava. Tað tók tó eina góða viku at fáa hetta málið avgreitt og endin er eitt stutt tíðindaskriv, har sagt verður, at Acadian Searcher var inni á føroyskum øki fyri at venda, men gjørdi ongar kanningar. Í skrivinum verður annars víst til samráðingarnar, sum verða í London í oktober um markið. Bæði danir og bretar vænta, at samráðingarnar fara at vera eins positivar og vinarligar og tær vóru í Havn í fjør.

AT hetta málið fekk ein slíkan enda hevur helst fingið fleiri at halda, at fjølmiðlarnir gjørdur alt ov nøgv burtur úr eini sak, sum als ikki var nøkur sak. At hetta var at meta sum "en storm i et glas vand" sum danir plaga at taka til. Hesum eru vit bara ikki samdir í. Tí málið hevur frá byrjan til enda verið eitt lögíð mál. Nú tað skal eittast at vera avgreitt situr tó eftir við einum beiskum smakki í muninum og spyr teg sjálvan, hvat, ið veruliga hendi.

VIT eiga sjálvandi at fegnast um, at eingin gøla spurdist burtur úr málinum. Ein slík hevði møguleiga kunnað skatt tann annars positiva og vinarliga samráðingaranda (sambært tíðindaskrivinum frá uttanríkisráðnum), sum skal eittast at hava verið galdandi undir samráðingunum í fjør. Men har er eitt stórt MEN. Tí enn stendur tað orð móti orði, tað, sum er kjarnin í hesum máli. Gjörði skipið seismiskar kanningar inni á føroyskum øki ella ikki.

LEITA vit eina góða viku aftur í tíðina, so var ovastin á Marinustøðini spurður um hetta bæði í sjónvarpinum og í Sosialinum. Og hansara greiða tala var: Acadian Searcher skjeyt seismikk inni á

føroyskum øki, tá Hvidbjørnen kom til skipið næstseinasta friggjadag. Og tá skiparin fekk at vita frá donsku sjóverjunum, at hann var inni á einum ólógligum øki og gjørdi seismiskar kanningar segði skiparin við Hvidbjørnen, at sambært loyvinum, sum varð undirskrivað av handils- og fíðnaðarmálaráðnum, so hevði hann loyvi til at gera seismiskar kanningar á umrøddu øki. Positióinin var tá 60, 22 stig norður og 6,48 stig vestur ella við øðrum orðum bæði innanfyri føroyska fiskimarkið og landgrunnsmarkið.

OVASTIN á Marinustøðini metti út frá hesum upplýsingunum málið at vera so mikið álvarsligt, at hann alt fyrri eitt rapporteraði alt hetta til sínar arbeiðsgevarar í Forsvarskommandoen í Danmark. Við Sosialin segði sami ovasti, at málið varð so mikið stórt, at tað hevði verið skeiðt at tikið skipið og tvingað tað til Havnar til eina vanliga politisak. Málið átti at koma upp á ovasta politiska stíg helt hann.

EIN heil vika gekk, til vit danskir myndugleikar lótu við seg koma. Víst hevur verið á, at málið av onkrari merkisverdari grund varð steðgað upp í Forsvarskommandoen og var ikki rokk- ið til uttanríkisráðið, sum tað átti. Nú kann ein so spæla sær við tankanum um, hví hesir upplýsingarnir, sum ovasti danski hernaðarlígi leiðari í Føroyum mettu so týðandi, ongantíð komu víðari. Mundi tað vera ein umsitingarligur skeivleiki ella mundi uttanríkisráðið meta tað vera best at avgreiða málið uttan at skula hyggja niður í avdúkingi rapportina hjá marínuovastanum?

MØGULIGA eiga vit at fegnast, at málið ikki gjørdist til tað, sum danski marínuovastin so heitur gekk inn fyrri tann dagin skipið varð "tikið". Tí tæni hetta okkara áhugamálu, tá vit skulu tit at samráðast við bretar um markið, so kann tað ikki vera verri. Men hvør sigur, at endin á hesum máli fer at gagna okkum? Og hví verður tósáð um positivan og vinarliga samráðingaranda, tá bretar tvørturímóti hava gjørt heilt fullkomiliga órimulig krøv galdandi

mótvegis Føroyum? At krevja rættin til ein stóran part av tí undirgrund, sum vit náttúrliga halda vera okkara og møguleiga skal vera við til at tryggja komandi ættarliðum her á landi sitt dagliga breyð minnir ikki sørt um kolonialismu og um, hvussu teir stóru og múgvandi skulu berja niður teir smáu.

Í okkara verð standa fleiri ósvaraðir spurningar eftir í Acadian Searcher-málinum. Spurningar, sum fáa ein til at minnst aftur á tann ein annar bretskeir veiðutjóvur, tilkni Red Cruader, gjørdi um seg inni á føroyskum øki. Taka vit tí teir fyrstu og feskastu upplýsingarnar í málinum, so gjörði skipið seismiskar kanningar inni á føroyskum øki við loyvi frá einum bretskeim ráðharrastovni. Hetta var tað, sum skiparin tá vátaði, og hví skulu vit ikki trúgva tí? Hví tekur tað eina heila viku at finna fram til, at skipið bara var inn fyrri at venda og at tað gjørdi ikki kanningar. Hví hevur skiparin bráðdliga skift meining. Alt hetta fær ein at hugsa - og tað vera so bara gitingar, soleingi eingi prógv finnast - at "misseran" í øllum hesum málinum er tann, at bretska handils- og fíðnaðarmálaráðið við at geva loyvi til kanningar á einum øki, sum burturav er føroyskt, hevur gjørt eitt sera álvarssamt brot á altjóða avtalur. Um eitt slíkt loyvi er givið, tá kann ein so spyrja seg sjálvan, hví tað er givið. Fyri at sleppa framat somu undirgrund, sum bretar jú krevja ein stóran part av og við upplýsingum um møguleg oljuriðing har at standa sterkari og uppaftur meira avgjörður í krøvum sínum til hesa somu undirgrund?

NÚ skal ein sjálvandi ansa eftir at gita sær til eina fullkomiliga veruleikafjara og skeiva niðurstøðu. Tí trupulleikin er nettup tann, at okkum tørvar upplýsingar í málinum, men hinvegin er tað eisini ein óreingilig sannroynd, at Hvidbjørnen sá ella hoyrði Acadian Searcher gera kanningar og at skiparin á útlenska skipinum vísti til, at skipið hevði loyvi til at gera kanningar har.

EIN náttúrlig avleiðing av, hvussu hetta

málið varð avgreitt, skuldi so verið, at ovastin á Marinustøðini skuldi fingið eina nös, ábreiðslu ella í ringasta føri verður fluttur úr starvinum, tí konsekvensurin av diplomatiska endaskrivinum í málinum er tann, at marínuovastin hevði ongan rætt til at koyra skipið út úr føroyskum sjógvi, tá tað bara sigldi og als ikki gjørdi rannsóknir, soleiðis sum semjan sigur. Og feilmetti sami ovasti støðuna, tá hann við fjølmiðlarnar segði, at hetta málið var alt ov álvarsamt til at gera tað til eitt vanligt politimál í Havn? Tað átti uppá hægsta politiska plan metti hann tá. Vit ivast ikki í, at bæði manningin á Hvidbjørnen og ovastin á Marinustøðini hava gjørt og gera eitt gott abeði. At teir so verða tiknir av ræðið og orð teirra gjørd deyd at vera er so helst ein politisk avgerð, sum ein má liva við.

Vit fáa helst ongantíð at vita, hvat er farið fram teir dagarnar aftaná hendingina við Acadian Searcher. Ein freistast til at halda, at málið hevði kunnað fingið eina aðra og kanska langt meira álvarsliga gongd, um Høgh marínuovasti legði hald á skipið og tók tað við inn til Havnar. Tá høvdu vit kanska sæð loyvi frá bretska myndugleikunum og annars tekta sum, um skipið hevði fingið upplýsingar av føroysku undirgrundini. Nú er tað farið og málið stemplað sum avgreitt.

MEN eftir standa fleiri ósvaraðir spurningar og bert tíðin fer at vísa, um meira fæst at vita um hetta løgna málið. Nú kunnu vit so bert vóna, at orðingin í skrivinum frá danska uttanríkisráðnum ber boð um, at føroyingar fara at fáa nakað gott burtur úr samráðingunum í London í oktober. Vit loyva okkum at ivast. Og nettup stóri bretska áhugin fyrri at gera kanningar í øllum hesum umstríddu økinum sigur okkum so mikið sum, at bretar longu vita ella hava varhugan av, at tey øki teir gera krav upp á inni á okkara landrunni, eru ríkar oljekeldur. Tíðin fer so at vísa, um tað ikki kortini hevði verið rætt av føroyingum og dønum at mótmælt hendingini við Acadian Searcher, og at bretar í tí sambandi tá við røttum høvdu kunnað verið "hongdir" út sum veruligir ráðsmenn.

Føroyskur fornfrøðidagur á universitetinum í Keypmannahavn

Fyrilestrar verða 10. september í Vandkunsten 5, kl. 13.30 og kl. 15.00

Friggjadagin 10. sept. 1993 verður føroysk fornfrøði í fokus á universitetinum í Keypmannahavn. Byrjað verður við, at Simun V. Arge, savnverður á Føroya Fornminissavni, hitar upp við fyrilestimum »Fortidsminder på Færøerne: Ar-

kæologi og historie».

Simun V. Arge hevur í eina tíð m.a. kannað, hvat er hent innan føroyska fornfrøði og fornfrøðiligar útgrevstrar. Áhugaverdi fyrilesturin verður sostatt eisini um søguna hjá føroyskari fornfrøði.

Hesin fyrilestur verður kl. 13.30.

Kl. 15.00 heldur Ditlev L. Dall Mahler fyrilesturin »Argisbrekka. En sæter på Færøerne: overgangen vikingetid-middelalder belyst ud fra sæterbrugets etablering og forsvinden».

Hetta er fyrilestur, sum Ditlev Mahler heldur í sambandi við, at Ph. D. ritgerð hansara: »Argisbrekka. En vikingetidssæter på Færøerne» er góðkendt við universiteti í Keypmannahavn. Ritgerðin er eitt av úrslitunum av fornfrøðiliga útgrevstrinum á Argisbrekku við Eiðisvatn í árunum 1985-87, tá stór øki skuldu leggjast undir vatn í sambandi við útyggingina av vatnorkuni hjá SEV. Fornminissavnið stóð tá fyrri útgrevstrinum, og Ditlev Mahler var settur til at leiða hesar grevstrar.

Báðir fyrilestrar verða á Institut for forhistorisk og klassisk arkæologi, Vandkunsten 5, 1467 København K í »Auditoriet i stu-

en», og tað er, sum tað stendur í tíðindaskrivinum frá Københavns Universitet, »indgangen gennem porten». Instituttid er beint yvir av vertshúsinum »Puk» og eitt hanagleiv frá »Torkanten».

Fyrilestrarir eru almenningar, og øll eru vælkomin.

BRÚKTIR BILAR!

Vit hava fleiri góðar brúktar bílar av ymsum merkjum sera bíliga og lagaliga til sølu.

Ynskja tygum at sína /royndarkoyra teir, kann hetta avtalast á tlf. 18903.

v/ Atla Klein Olsen
Postboks 205
110 Tórshavn
Fax: 18703
Tlf.: 18903 - 88903

BERGMENN
dansktónleikur íð dugir
tel. 1-3961